

י א מוי פ"א מהלכות
מתות הלכה ג קמג עשן
15 טו"ע ע"מ ס"י רשו
ע"פ א':

רבינו גרשום

ולא האי לירות בר
קשא דמתא לירות. בלשון
חמיה כלומר המנונה על
העיר יירשנו: אלא כי
הרדי משמע
העברת את נחלתו לבתו
הא איכא בן ובת תרויהו
ליתר. ואכתב בן קודם
לבת מנלן. אמר ליה האי
דכתיב וכן אין לו את יש
לו יורש וכי איצטרי קרא
לאשמועי' רמאן דלית ליה
אלא חד ברא לירשנתו
לכולהו נכסי ודיאי הא לא
אחי לאשמועי' דברא רית
לחלתו לאשמועי' וליכא
להיכא דאית ליה בן ובת
דבן קודם לבת. ודלמא
קרא לא אתא אלא משום
סיפא דכתיב והעברתם את
נחלתו לאשמועי' וליכא
דלית בן ורתא בתו (6)
אימא לירות בהרדי. ומשני
הוי' דלית בן לא איצטרי
לאשמועי' מהאי דברא רית
בת ירושה היא דהוא מוכל
בת ירושת נחלה נפקא
האי קרא וראשי כי ימות
לא אתי לאשמועי' אלא
היכא דאיכא בן ובת דהבן
קודם: ורב אחא בר יצחק
אמר מהכא. מציען למידק
דבן קודם לבת דכתיב
למה יגרע וכו'. ודלמא
בנות זלפתו אינהו דקאמרי
הכי ולאו משום דהכי
דינא ואחי' נתנה תורה
ונתחדשה הלכה ודרייקנין
מוראשי כי ימות דאי איכא
ובת לא האי ירושת
כולה ולא אחי ירושת כולה
ואלא תרויהו כי הרדי
והיינו חידוש הלכה: אלא
מחורתיא כדשינין מעיקרא.
דאי אמרינן הכי איכא
למפיק דכדשינין אמר ליה
איצטרי קרא לאשמועי'
דכיון דלית ליה וכו' אלא
הא אתא לאשמועי' דבן
קודם לבת: ומאי קורביה
דבן מבת. משום דאיכא
למימר שבן קם תחת
אביו ליעדה ולשרה אחוה
מה שאין בן בבת (5)
משי' אינה קמה תחת
אביה ליעדה דלאו בת
יעדה היא שדה נמי איכא
למימר דהיא קמה תחת
אביה דאם היא פוקה
אחיה שדה הורא לאביה
ביובל דבנות של אביה
דמיא כבן עצמו ומהאי
שטמא דקיל' לתאג' שרשה
אחיהו אי פוקה ל' הבן
חורו לאביו ביובל מציען
למימר נמי דאי פוקה לה
אחיה הוה חזרות לאביה
משום דלענין ייבום בן
ובת כי הרדי ניתנו וכו'
הכי דאיכא למפיק כלום
יש ייבום אלא במקום
שאינן בן הכא נמי איכא
לימפיק מבת כלום יש
ייבום במקום בת ומאי
קורביה דבן מבת אלא
מחורתיא כד: ואביעית
אימ' מהכא. איכא למשמע
דבן קודם לבת: אמר ליה
ברכה שאני. דכולל להו
אחודי אבל בעלמא לא
אמרי' הכי: פ"ס' האחין
מן האב ונחלין ממונן
של בנים בני אחין והם
עצמן מנחילין ממונן לבנים
דהיינו נכדיהן: ומנלן.
דבחר אחין מן האב שייכי:
אמר רבא אחיה אחוה אחוה
מבני יעקב. כתיב הכא
ונתתם את נחלתו לאחיו
וכתיב ביעקב שנים עשר
אחיו אנתו בני אבינו:
למה לי. למשמע מהכא.
משפחתו שלו

קי:

ודלמא הא קמ"ג דבת נמי בת ירושה. דקד"ג ללאו בת ירושה
היא משום דמסכת נחלה דכנה ובעלה יורשין אותה:
ישרה אחוה נמי מהאי פירבא הוא דקיימא לן. אוריב"ס דל"ג
כלום יש יבום אלא במקום שאין בן להשון משמע שהוא

מודה שהבת אינה קמה לגדה אחוה
מהאי טעמא כי ההיא דלעיל גבי אם
דמסיק דהאי לישנא ופ"ה דמוק הוא
איכא למימר דקמה תחת אביה ומיימתי
סיעתא למילתיה (5) דהך פירכא
דכלום יש יבום כו' קיימא ליה לנתא
שהבן קם תחת אביו לגדה אחוה ולא
האם והי' איכא למימר גבי בת דמה
לו נתלתה הטעם דפירכא שהיא גבי
אם ולא היה לו לומר אלא בת נמי
תיקום לגדה אחוה ולכן נראה לו
שלא גרסינן (6) אלא הכי גרסינן ליה
דלמא אחוה נמי מהאי פירכא הוא
דקיימא ליה והי' והלא שדה אחוה
גופה מה שאין צבת כבן זהו מטעם
שהבן קודם לנחלה מן הצבת וכל כמה
דלא קיימא לן שהבן קודם לנחלה
מן הצבת מעמדת הצבת שדה לאביה
כמו הבן דהכי אמר צפ' אין מקדישין
(ערכי דף כה:): צע"א מיינה רבה צר
אצוב צבת מהו שמתעמיד שדה אחוה
לאביה כיון דלענין יבום כי הדדי וינהו
מוקמינן או דלמא כיון דלענין נחלה
צבת במקום בן כי אחר דמיא לא
מוקמינן ופשיטא ליה דכי אחר דמיא
מהי טעמא: **האי"ש** את אמו מנא
הני מירי' בו'. אומר ריב"ס דזשאר
ירושות של נשים כגון צמו או אחותו
פשיטא ליה דירשת אביה או אחיה
כיון שאין הירושה נעקרת ממשפחת
אב ופשיטא שהוכרים והנקבות שוין
צין לישט צין להרוש דמה לי זכרים
ומה לי נקבות דלטו נכסי נשים יהיו
הפקר ודוקא בן צנכסי האם תריך
למילף לפי שניסבת נחלה ממתנה
אביה ע"י הבן:

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

מאן (6) כו'. אם לא קרובו הקרובים לו יותר: צ"ו **קשא**. מושל
העיר: א"ל אביי לרז פפא. אי איתא דאמר רחמנא דכחדא יירמון
נמלא שאין הבן ראוי לירושה יותר מן הצבת וכן צבת כשני צבים דמו
וכי איצטרי קרא לאשמועי' דמאן דלית ליה אלא חד צבת לירתינהו

מאן (6) כו' לירות אמו בר קשא דמתא לירות
הכי קא אמרנא איכא בן ובת לא האי לירות
כוליה ולא האי לירות כוליה אלא כי הדדי
לירותו א"ל אביי ואצטרי קרא לאשמועי'נן
היכא דלית ליה אלא חד ברא לירתינהו
לכולהו נכסי ודלמא הא קמ"ל דבת נמי בת
ירושה היא ההוא י' מוכל בת יורשת נחלה
נפקא רב אחא בר יעקב אמר מהכא ²למה
יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן
מעמא דאין לו בן הא יש לו בן בן קודם
ודלמא בנות זלפתהו הוא דקאמרן הכי
³גיתנה תורה ונתחדשה הלכה אלא
מחורתיא כדשינין מעיקרא רבינא אמר מהכא
³הקרוב אליו הקרוב קרוב קודם ומאי קורביה
דבן מבת שבן קם תחת אביו ליעדה ולשרה
אחוה יעדה בת לאו בת יעדה היא שדה
אחוה נמי מהאי פירכא גופה הוא דהא
קיימא ליה לתנא כלום יש יבום אלא במקום
שאין בן אלא מחורתיא כדשינין מעיקרא ואי
בעית אימא מהכא י' והתנחלתם אותם לבניכם
אחריכם בניכם ולא בנותיכם אלא מעתה
⁵למען ירבו ימיכם וימי בניכם ה"ג בניכם ולא
בנותיכם ⁶ברכה שאני: "והאחין מן האב
נוחלין ומנחילין וכו': מנלן (7) אמר רבה אתיא
אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מן האב
ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם
ולמה לי ³ממשפחתו וירש אותה כתיב
⁶משפחת אב קרויה משפחה משפחת אם
אינה קרויה משפחה אין הכי נמי וכי
איתמר דרבה לענין יבום איתמר: והאישי
את אמו וכו': מנא הני מילי דתנו רבנן
וכל

דקד"ג לא מירש צבת כלל לא עם הבן ולא צלל בן דזוכרים קפיד רחמנא דככתב ונתתם את נחלתו לאחי אביו וכתב נמי ממשפחתו משפחת
אב קרויה משפחה (ועיל קט:): קא משמע לן דירשת הוי' והלכן כי איכא בן נמי מפלוג צהדיה דמהיכא ממעטינן לה דלמא הי' קרא איש כי ימות
ובן אין לו שירש עם הצבת והעברתם את כל הנחלה לצמו כלומר או עוברת כל הנחלה משצט לצטע על ידי צמו כדריב (שם) אכל היכא דאיכא
בן צהדיה אין כל הנחלה נעקרת משצט זה ומשום דמתא קרא לאשמועי' כדריב לא הוה מני למכתב לצנו ולצמו: ומשני **ההוא מוכל צם**
ירושא נחלה נפקא. דמינה שמעינן דבת יורשת כל נכסי אביה כי ליכא בן צהדיה דצבת צלל בן מיירי קרא. וללשון האחרון שפירשתי שמעינן
מיהת דבת ישנה צללל ירושה והי' למכתב איש כי ימות וזרע אין לו ונתתם את נחלתו לאחיו ולא איצטרי קרא וכן אין לו אלא להקדים בן
לצט: רב אחא צר יעקב אמר מהכא. נפקא דבן קודם לצבת דקאמרי צנות זלפתהו למשה למה יגרע שם אביו מתוך משפחתו שלא ליעול
כלום צמלה צבציל שאין לו בן ולא תעשה לנו תקנה ליעול במקום בן מאחר דליכא בן שאילו היה לאבינו בן היינו שותקות ולא היינו תובענות
נחלה שהרי לא היה נגרע שם אביו אכל עמה כי אין לו בן מהה לנו נחלה וגו': דקאמרן הכי. שהיו סבורות שיהיה הבן כן: **ניסנה סורה**.
לאחר דברי צנות זלפתהו נחלות ונתחדשה הלכה דצבת וצרתא יירמון כחדא ולא כשהיו סבורות: **כדשינין מעיקרא**.
מאיש כי ימות ובן אין לו: **רבינא אמר מהכא**. [נפקא] בן קודם לצבת: **הקרוב**. יש מפרשין דהקרוב דריש כדלמא רבא (פסחים דף קמ:)
דהעולה ויוקרא (1) עולה ראשונה ואמרינן נמי (חולין דף קא:). הירך (2) המיומנת שצריך הכא נמי הקרוב קרוב קודם מי שקרוב יותר קודם לחצרו ובן קרוב
מצבת כדמפרש ואזיל: ופריקנין **ומאי קורביה דבן**. לאכ טפי מצבת אם תאמר שבן קם תחת אביו ליעדה ולשרה אחוה מה שאין בן צבת הא לאו
מילתא היא דאי משום יעדה אינו קרוב יותר אלא מפני שהצבת אינה צבת יעדה שאי אפשר לאשה להנשא לאשה אחרת וגבי שדה אחוה נמי איכא
למימר דקמה תחת אביה דמהך פירכא דכלום יש יבום אלא במקום שאין בן קיימא ליה לתנא דהבן קם תחת אביו לגדה אחוה ולא האם (וערכי כה:)
והכי נמי איכא למימר גבי צבת כלום יש יבום אלא במקום שאין צבת וצע"א דצמס' ערכין פרק אין מקדישין (דף כה:): ממעט לה לצבת משדה
אחוה ומכתב (2) ויוקרא (2) אם מכר את השדה לאיש אחר ותנא דבי ר' ישמעאל כל שהוא אחר במקום בן ובת נמי במקום בן כי אחר דמיא הני מילי
דחשבינן לה כי אחר לגבי צבת משום דרשינן איש כי ימות ובן אין לו וגו' שהבן קודם לצבת אכל אי לא הך דרשה דאיש כי ימות וגו' הוה
אמינא צין לגבי ירושה צין לגבי שדה אחוה כי הדדי וינהו: **אלא מחורתיא כו'**. ומהשתא איכא למידרש מיינה גבי שדה אחוה דבת במקום
בן כאחר דמיא כדאשכחן גבי ירושה: **לצבים אחריים**. הוה מני למכתב לזרעכם: **ולא צנוטיכם**. במקום שיש בן: **צרכה שאני**. דלכל ישראל
מצריך ולא איצטרי קרא למכתב וזרעכם דצבציל היא דצין אצנים צין אצנות קאי דצין צרכה לחצאין אכל גבי ירושה אם איתא דצנות ירושות
במקום בן הוה ליה למכתב וזרעכם: **אחוה אחוה**. כתיב הכא ונתתם את נחלתו לאחיו וכתיב התם (צבציל מצ) שנים עשר עבדיך אחים
אנתו בני איש אחד וגו' בני איש מיותר הוה לזרע דקסת אחין אלא מן האב: **למה לי**. גורה שוה גבי ירושה הא נפקא לן מדכתיב
מייבם את אשתו ולא אחיו מאמו: **מה"מ**. דהאישי יורש את אמו ולא הצבת את אמה דבן קודם לצבת צנכסי האם דכי כתיב בן קודם
לצבת צנכסי האב הוה דכתיב איש כי ימות ובן אין לו והעברתם וגו' אכל אשה כי ימות מנלן דירית לה בן וגם מנלן שיקדום לצבת:
וכל

אמו
אין זקוק ליבום אלא אחין מן האב חוצלין ומייבמין: פ"ס' והאישי את אמו

מסורת הש"ס

(6) ס"א בו. רש"ל, (5) גשבת
קלה, (4) גשם קהי, (3)
(2) ימות מ: ככ, (1) גשיל
קט: וס"ג, (1) ס"א בו. רש"ל,
(1) ורשעים צפסחים קול:
כתב צר קשא פ"י שטרס העיר,
(8) גשיל קט: ט, (7) צבציל
לג.

תורה אור השלם

- 1 וכל בת ישראל נחלה
ממטות בני ישראל לאחד
משפחת משה אביה
תורה לאשה למען יירשו
בני ישראל איש נחלת
אביתו: במדבר לו ח
2 לקחה יגרע שם אביו
מתוך משפחתו כי אין לו
בן תהי לנו אחוה בתוך
אחי אבינו: במדבר כו ד
3 ואם אין אחים לאביו
ונתתם את נחלתו לשאבו
הקרוב אליו ממשפחתו
יורש אתה ויהיה לבני
ישראל לקחה משפט
באשר צדק את משתה:
במדבר כו יא
4 והנתחלתם אתם
לבניכם אחריכם לרשת
אחיה לעלם בהם תשבו
ובאחיכם בני ישראל איש
באחיו לא תתנהו לשאבו
בפרך: ויקרא כו מה
5 למען ירבו ימיכם וימי
בניכם על האדמה אשר
נשבע ל' לאבותיכם לתת
לקחם כמי השמים על
הארץ: דברים כא

הגהות הב"ח

- (6) גמי' תמן לירות
כ"ל ומכתב ס' נמקח:
(5) רש"ב' ד"ה א"ל אבי
ו' דלית ליה בן: (4) תוס'
ד"ה וצדק ו' דמתוך
פירכא דכלום: (3) בא"ד
דלא גרסינן ליה אלא הכי
גרסי' שדה וכו' מה שאין
הבת כן:

(6) נראה דל"ל אכל היכא דליכא בן ובת איתא דלירתי בהרדי. (3) אולי דל"ל ופריקנין דלמא משי' כו' ליעדה משום דלאו כו'.